

ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE. UKRAÏNIENNE. TRIDEN'

Число 3 (409) рік вид. X. 28 січня 1934 р.

Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 28 січня 1934 року.

Київ з його географічним положенням, з його історичним минулим, з його ролею великою в усім житті краю сам собою завжди займав і займає перше місце серед наших городів. Його святині, його пам'ятники, освітні установи, державні й культурні традиції, міцно зв'язані з усією істотою нашого народу, роблять з нього серце й мізок України, її природню столицю.

Не диво, що окупанти завжди почували себе зле в цьому городі, наскрізь перейнятому українською стихією, по змозі оминали його. Засновуючи з наказу Москви штучне підприємство, що його вибіска пишна «УССР» мала лише прикривати дійсний стан краю завойованого — колонію «центру», вони доцільно з свого погляду обрали за столицю фіктивної держави — Харків: в ньому сильніший російський елемент, він ближче до Москви, міцніше й тісніше з нею зв'язаний.

Телеграф приніс несподівану звістку, що ухвалено з цієї осени перенести столицю УССР з Харькова до Києва.

Ухвала та не в'яжеться з усією політикою окупантів на Україні, їх ставленням до життєвих потреб українського народу, а надто гостро суперечить тому безоглядному проти-українському курсу, що його взято за останній час.

Ми не маємо ще сьогодні тексту самого декрету й не знаємо тих міркувань, які до нього призвели.

Чи маємо тут новий вияв «націоналістичних ухилів», з якими таку тяжку боротьбу доводиться провадити на Україні московським правителям? Чи навпаки — й це правдоподібніше — в цій ухвалі

видно їх бажання зазначити свою сьогоднішню перемогу над «українським шовінізмом», — ми, мовляв, тепер такі сильні, що й Київ нам не страшний? Чи просто під ногами їм пече і вони не знають, на яку ступити? Не будемо гадати. Почекаємо мотивів цього рішення, — справжніх чи вигаданих, — які безперечно принесє совітська преса.

А тут зазначимо самий лише факт цей, сам по собі цікавий.

Маємо тільки глибокий сумнів, щоб переміна місця осідку «уряду» допомогла їм зміцнитися й врятуватися: вдержатися московській владі в Києві напевно буде ще трудніше, ніж то було в Харькові.

---

3 історії пласту на Україні

Пластовий рух у українців не є молодшим, ніж у інших слов'ян; та історія повстання й розвитку його на всіх землях України ще не написана.

Пластовий рух на Західній Україні був фіксований в офіційному органі Українського Пластового Уладу «Молоде Життя» аж до його ліквідації польською владою (у вересні 1930 р.) та в різних інших спеціальних виданнях. Про початки пластового руху на Закарпатті друкованих матеріялів є дуже мало, його дальший розвиток нотувався й нотується зовсім несистематично у виданнях більше локального характеру, що не знаходять ширшого розповсюдження (по-за межами Закарпаття), хоч сама організація що-року зростає. Що-до Буковини, то друкованих матеріялів і не може бути, бо румунська влада Українського Пласту не хоче легалізувати. Проте можна твердити, що пластова ідея українській молоді на Буковині не чужа й треба лише сприятливих умов, щоб Пласт там міг розвинутися без втрати своїх національних прикмет.

Царський режим, а пізніше бурхливі революційні часи не дали Пластові на Наддніпрянщині можливостей до нормального розвитку, а тим більше тодішнім його організаціям не було змоги подбати про зафіксовання друком важливих хвиль з життя української молоді.

В останньому (ч.5-6) числі пластового часопису «Молоде Життя», що вийшло у квітні 1933 в Празі, находимо цінні спогади для історії цього руху на Наддніпрянщині.

Із спогадів Ю. Гончарова-Гончаренка довідуємося, що перша пластова лілея *) розцвіла на широких степах Катеринославщини. Ю.

---

*) Лілея — відзнака сквартину; українська пластова відзнака — тризуб, переплетений лілеєю.

Гончарів-Гончаренко був членом, а потім і провідником «Першої дружини (роти) скавтів на Україні», що заснувалась в 1909 р. в Бахмутському повіті. До організації належали гімназисти, реалісти й молодші діти робітництва. Вліті молодь мала власний город (баштан). На осінь, коли пластуни роз'їхались по школах, почалася дальша організація пластових відділів на Катеринославщині та Харківщині (Ізюм, Слав'янськ, Луганськ і Бахмут). Усі відділи керувалися пластовим підручником Баден-Повела «Scouting for boys» в російському перекладі, що вийшов у 1909 р. Московська влада намагалася тоді творити з молоді організації «патешних» (в часописі, де ці спогади поміщені, є про цих «патешних» така інформація: « Як Петро I був ще мале цареня і як у Миколи II ріс син Олексій, то вони мали організації хлопців, що бавились у військо для потіхи царенят, і ці організації називались «патешние»). Бахмутські відділи й перетворилися в організації «патешних». Луганські пластові відділи на спільних виступах з сокілством діставали в Катеринославі й Бахмуті за свої успіх нагороди.

Підчас війни (1916-1917 рр.) Ю. Гончарів-Гончаренко зорганізував український пластовий відділ у Ізмаїлі.

Після проголошення самостійности України перший заснував Пласт Євген Слабченко. З його спогадів довідуємося про «Перший Білоцерківський Курінь Українських Юнаків-Скавтів», що заснувався в 1917 р. й мав в-осени 80 членів, а на початку 1918 р. зріс уже на 200 чел. Срганізація мала власну велику домівку, бібліотеку та чимало пластового майна. «З Галичиною зв'язку ми не мали» — пише автор спогадів, — в 1918 р. Січові Стрільці передали мені кілька книжок про Пласт, виданих у Львові. Пригадую радість маленьких скавтів, коли побачили українські пластові книжки». Білоцерківська організація існувала, з огляду на політичні події, де-який час і нелегально, аж до 1922 р.

Були спроби організацій Українського Пласту в Києві. Тодішні бурхливі події в столиці України мало цьому сприяли. На жаль, і досі нема про це докладніших спогадів.

В 1919 р. засновано Пласт на Поділлі. Про це згадує П. Богацький, що був учасником його організації. Пласт там організовано з рамени «Молодої Січі», статут якої було випрацовано на основі Баден-Повела «Boys Brigade». Працю в Пласті провадили пп. Зазуляк, П. Василюк (у спогадах помилково названий Васильчук), п-ні Кекешівна, п. Зборовець. Утворено Головну Пластову Раду в такому складі: голова Пл. Ради п. Зазуляк, кервник хлоп'ячих пл. відділів п. П. Василюк, кервниця дівочих пл. відділів п-ні Кекешівна, скарбник п. Зборовець, секретар п. Фільц. Засідання Пл. Ради відбувалися що-тижня, бо роботи було дуже багато. В 1920 р. Пласт у Кам'янці поширився майже на всі українські школи. Пл. Рада випрацювала план дальшої праці й пластові правильники та з усією енергією взялася до праці й вона йшла дуже жваво (переводили пластові іспити, робили публічні виступи й т. и.), хоч в той час було чимало перешкод;

на ціле місто був єдиний примірник пластового підручника («Життя в Пласті» О. Тисовського); матеріальних засобів організація не мала (її прибутки склалися лише з членських вкладок та добровільних пожертв), не кажучи вже про те, що кам'янецький район був тоді зайнятий поляками.

Як видно з цих, хоч і дуже стислих, інформацій, ідея пластуництва — праця для батьківщини, удосконалення самого себе та дух світового братерства, — прийнявся і в душах молодих громадян з-над Дніпра. Бо українська ідейна молодь творить собі однакові ідеали незалежно від кордонів, що її ділять.

Н. Козицька.

З життя й політики.

— З'їзди керуючих совітських установ — Напрявні національної політики. — Доклади про економічний стан. — Підготовка до війни. — На сільсько-господарському фронті.

Совітський союз, а разом з ним совітська Україна, відбувають саме тепер низку з'їздів тих установ, які вирішують далші напрямні совітської політики. Коли пишуться ці рядки, відбулися вже з'їзди «республіканських» ЦК'ів і розпочався з'їзд загально-союзного ЦК'а; в кінці січня має відбутися всесоюзний з'їзд партії.

Нема сумніву, що в зв'язку з цими з'їздами в комуністичній верхівці, стисліше кажучи, серед найближчого сталінського оточення, провадиться жвава підготовча робота, йде дискусія відносно тих ліній, якими має йти совітська політика. Надто складна зараз та міжнародня ситуація, в якій опинився совітський союз як на Заході (Німеччина), так і на Сході (Японія), надто запутане внутрішнє становище, щоб керівники союзу не спинилися з цілою уважністю над тими несподіванками, які їм може принести завтрашній день, щоб не зайнялися вони обміркованням тих заходів, якими можна зберегти існуючу систему від можливих небезпек і ускладнень. Безперечно, як і у всіх державах світу, так і в совітському союзі провадиться тепер обмірковання далших шляхів державної політики. Але про цю справу совітська преса не подає жадних відомостей. Не дають для вияснення її багато матеріалу тако-ж виступи другорядних совітських достойників на провінціальних ЦК'ах. Адже-ж право проголошувати нові шляхи в совітській політиці належить лише одному Сталіну, а він виступає публічно дуже рідко й дотепер його виступів не було.

Тим-то в дуже важкому становищі опиняємося ми, коли на підставі дотеперішнього матеріалу хочемо уяснити собі далші шляхи совітської політики. Останні слова ще не сказано і не відомо взагалі, чи буде їх сказано. Існують лише окремі уривкові натяки, розрізнені факти, на підставі яких доводиться будувати висновки.

* * *

З окремих ділянок совітської політики можна уважати, що остаточно виявилася і скристалізувалася та лінія, якої московський центр буде держатися що-до України.

Очевидно є даремним і безнадійним шукати, які фактори вплинули і визначили кристалізацію цієї лінії: чи були ними лише фактори внутрішнього порядку, чи долучилися тут тако-ж і впливи міжнародніх чин-

ників, з якими совієтський союз змагається до все тіснішої кооперації. Можемо паразити лише встановити зворушливу єдність в поглядах на українську справу між Сталінім і всіма тими міжнародними чинниками, що стоять на ґрунті заховання єдності і неподільності Росії, єдиний антиукраїнський фронт, який об'єднає і Сталіна, і Ерію, і Мілюкова. Український рух оголошено німецькою інтригою, поновлено знову в виправленому і пристосованому до теперішніх умов виданню стару байку про німецькі марки, які, ніби, створили український рух. На цій підставі проголошено безоглядну централізацію і безоглядну війну з українською національною стихією.

Що цей курс взято твердо й недвозначно на підставі безпосередніх вказівок Сталіна, що він має бути основною визначаючою лінією совієтської влади на Україні, відносно цього вряд чи можуть бути які небудь сумніви. Суть полягає не тільки в тому, що ЦК КПБУ прийняв резолюцію про боротьбу з українським рухом, в якій основним завданням партії проголошується «дати роетроцюючий опір всім спробам розриву або ослаблення зв'язку України з совієтським союзом». Що при сучасних умовах уявляє КПБУ — одна з провінційальних організацій ВКПБ і яка її політична вага! Суть полягає в тих обставинах, при яких винесено цю резолюцію, в тих подіях, які її попереджали і які мали місце після неї. Її винесено після того, як довірена особа Сталіна, Постишев, спеціально делегована для того з Москви, на протязі десяти місяців провадила боротьбу в українським рухом. Промови Постишева і Косьора було видруковано повністю в московських централіних виданнях — «Известиях» і «Правді» — автори зазнали визначення, яке рідко припадає на долю совієтських провінційальних працівників. З приводу них уміщено низку статей з підкресленням повної солідарності з позиціями сталінських делегатів в централіній совієтській пресі. На сесії українського ЦК'а до позицій, зайнятих Постишевим і Косьором, уважали необхідним приєднатися Петровський й Чубарь. Кожен з них говорив про українських націоналістів, які співпрацюють з фашизмом, проголошував проти них непримиренну боротьбу. Петровський в своєму виступі на одкритій сесії ЦК'а висловився так: «Партія розтрощила націоналістичний ухил і націоналістів, які в своїй зрадницькій контр-революційній роботі поспинувалися з імперіялістичними інтервенціоністами, виконували безпосередні фказівки фашистів, робили спробу зірвати соціалістичну перебудову народного господарства України, одірвати Україну від совієтського союзу і відновити капіталістичний лад. Констатувавши це, Петровський з задоволенням підкреслив, що злочинці дістануть заслужену кару. Далі в своїй промові Петровський уважав потрібним ще раз кинути ряд наклепів на адресу Скрипника, з яким він на протязі років співробітничав у найтіснішій згоді і порозумінні. Так само Чубарь у своєму докладі не проминув фашизм, який змагається підірвати силу совієтського союзу, здобуваючи собі спільників під фальшивим гаслом національного визволення. «Фашизм — зазначив Чубарь, — перш за все пробєс одірвати національні республіки совієтського союзу, скеровуючи свої імперіялістичні змагання на совієтську Україну».

Комбінуючи всі ці окремі виступи, приймаючи до уваги, ким і про яких обставинах вони зроблені, мусимо прийти до висновку, що йде тут про певну і виразно визначену Московью лінію, яку послідовно і слухняно здійснюють в Харькові. Два характеристичних моменти є в цій новій хвилі денационалізаторської політики. Яскраво виявляється в ній багання здискредитувати український рух, оголосивши його виявом закордонної, на цей раз німецької, а не польської, як це було за часів процесу СВУ, інтриги.

І друге. В мотивовці позицій московського центру що-до України яскраво, як ніколи перед тим, виявляються аргументи російського націоналізму, російського месіанізму, оздоблені лише большевицькою фразеологією. «Нема більше — говорив в своїй промові на ЦК КПБУ По-

стишев — старої дореволюційної тюрми народів царської Росії. Цю Москву зметено великим жовтнем, який знищив владу поміщиків, фабрикантів, куркулів, генералів, владу нагая і кайданів для робітників і селян. Існує нова Москва, осередок союзу совітських соціалістичних республік, столиця батьківщини міжнародного пролетаріату і пригноблених трудящих цілого світу. Існує нова Москва — осередок тяжіння цілої поступової людности. Існує нова Москва — символ боротьби за остаточне знищення експлоатації і гніту в цілому світі. З любов'ю і надією скеровують свій зір у бік цієї Москви пролетарі і трудящі всього світу. З ненавистю дивляться капіталісти, поміщики й банкири, всі сучасні рабовласники» («Правда» ч. 339 з 10. XII). Не треба забувати, що ці слова сказано сучасним диктатором України, представником на Україні самого Сталіна. Яке у нього може бути відношення до українського руху, до української культури, коли для нього Москва, російська Москва — є третій Рим, осередок світу, який здійснює місію всесвітнього значіння?

Лінія боротьби з українським рухом, лінія централізації і асиміляторства намічена цілком ясно і недвозначно.

* * *

Менше виразности і ясности поки-що в тих напрямках, які хоче здійснювати совітський центр в обсягу економічної політики. Доклади і розмови на економічні теми на українському ЦК'ові згідно з традицією мусіли бути вдягнені в одягу виконання першого року п'ятилітки і народно-господарських планів другого року. Всім, очевидно, совітським господарським діячам добре відомо, що жадного усталеного остаточного господарського плану другої п'ятилітки взагалі нема, і що говорити через те про другу п'ятилітку, як про щось конкретне, що підлягає виконанню, взагалі не приходиться. Але хто не хоче бути ухильником, мусить додержуватися традиції і говорити про господарські плани і завдання, вкладаючи їх хоч би механічно в рямці п'ятилітки.

В цих докладах треба одмітити такі цікавіші моменти. В докладах визначено для 1934 року дуже високі темпи зросту продукції кам'яновугільної промисловости й приділено велику увагу транспорту. Натомісць галузі промисловости, що виробляють предмети широкого споживання, просто поминено мовчанкою — темпи зросту їхньої продукції, мовляв, будуть вироблені пізніше додатково.

Коли б ми хотіли займатися виявленням непослідовностей совітської господарської політики, ми могли б зазначити, що цей план стоїть в повній суперечності з тим, що ставилося як завдання другої п'ятилітки торік. Адже-ж торік говорилося, що під час другої п'ятилітки треба звільнити темпи розвитку продукції і звернути увагу на засвоєння техніки, треба подбати особливо про розвиток виробництв, що постачають продукти широкого вжитку. Але вияснити неконсеквентності совітської господарської політики є зайняття досить таки безпідкладне і безрезультатне. Замість того підкреслимо, що це форсування розвитку металургічної і кам'яновугільної промисловости і приділення великої уваги транспорту є цілком нормальним і зрозумілим, коли співставити це з заявою Літвінова на загально-союзному ЦК'ові про реальну небезпеку війни з Японією. Очевидно в області господарства робляться з цієї небезпеки відповідні висновки: приділяється найбільша увага тим галузям народнього господарства, які під час війни мають найголовніше значіння.

Звертає увагу в оцінці господарських результатів минулого року здержана оцінка урожаю. Останньому найбільш приходится дивуватися, коли згадати ту рекламу, яку роблено урожаю цього року в совітській пресі на початку осені.

Пояснення цих фактів є дуже просте. Урожай цього року був зовсім не такий блискучий і надзвичайний, а досягнення в обсягу сільського господарства мали зовсім такий умовний характер. Тепер, пост фактум, совітська преса підносить краєчок завіси над тою ситуацією, яка мала

місце торік на українському селі. Встановлюється перш за все розмір голодової катастрофи минулого року, яка не могла не відбитися на господарських результатах збору цього року. Про стан минулого року свідчить такий авторитетний автор, як Чернов: «В минулому році розподіл натуральних прибутків в багатьох районах в колхозах фактично не переводився. Колхозники одержували хліб лише шляхом авансів від обмолоченого. Більше того, на Україні, Північному Кавказі, Нижній Волзі і в багатьох районах інших країн хлібозаготівки провадилися не лише в колхозах, але й у колхозників. Хліб, що одержали колхозники в рахунок трудовнів заготовлявся у них потім для покриття зобов'язань колхоза перед державою і на насіння. В таких випадках терпів в першу чергу кращий колхозник-ударник, що одержав більшу кількість хліба на трудодень і тишився ледарь, у якого не було чого заготовляти» («Правда» ч. 345 з 16. XII).

Ця характеристика становища на Україні, коли у селян масово одбиралися продовольчі запаси, свідчить про цілком катастрофічну ситуацію на Україні в минулому році; вона не могла не відбитися на стані підготовки землі і засівів цього року, не могла не вплинути на результати сьогорічного збору. І так воно справді й є. В двох числах «Правди» ч. 355 з 26. XII і 353 з 24. XII — знаходимо два документи: в ч. 355 уміщено лист делегації колхозників з Дніпропетровщини, в якому вони в рожевих фарбах оповідають Сталіну про свої досягнення в цьому році, про великий урожай, про осягнений добробут і т. д., є це звичайна офіційна писанина рекламного характеру, яких в совітській пресі можна знайти десятки. А в ч. 353 уміщено про ці «досягнення» статтю Хатаєвича, секретаря дніпропетровського партійного обкому, якого разом з Постішевим Сталін послав на Україну наводити порядок. В своїй якості довіреної особи Сталіна, Хатаєвич про результати с.-г. року має можливість, очевидно, писати не загальниками, а річево. І ті дані, які він подає, зовсім не свідчать про блискучі результати. З його даних ми довідуємося, що минулого року в колхозах мало видаватися за трудодень 1—1,5 кілогр. збіжжя, яких, як видно з наведеної цитати із статті Чернова, колхозники фактично не одержали; в цьому році на трудодень видача має бути 6—6,5 кіл. На колхозний двір в середньому припадає 382 трудодні; виходить таким чином, що видачі збіжжя на колхозний двір в середньому припадає 2483 кілогр. або 155 пуд. Слід порівняти це з рекламними описами з Оріховщини, про які була мова в «Тризубі», де говориться про видачу колхозникам за трудодні багатьох соток пудів. В дальшому Хатаєвич констатує, що 70 відс. тягової сили це трактори, проте ними було виконано лише одну третину всієї роботи; урожай в області міг би бути 75 пуд. з гектара; фактично отже був нижчий; в 1933 році не менше 30 відс. можливого збору згинуло єд бур'янів і шкідників; керівництво колхозами мусить бути значно поліпшене; у весь зріст стієть завдання організації правильного сівооборота.

Цей образ, який подає Хатаєвич, зовсім не свідчить ні про надзвичайний урожай, ні про гарні результати останнього с.-г. року. Очевидно у совітських достойників, які виступали на українському ЦІК'у, були відомості про стан сільського господарства більшій і повнішій, ніж ті, які доходять до сторінок преси. Звідси і здержаність їх оцінки результатів останнього с.-г. року.

В. С.

3 міжнародного життя.

— Криза Ліги Націй: большевики, як ліки.

Чергова сесія Ліги Націй, що відбувається в Женеві в днях, коли писано ці рядки, не викликає особливої уваги чи зацікавлення в європейській пресі. І не диво. Порядок дня женецької асамблеї блідий, бо

складається з того, що в парламентах привикли звати вермішелью, тобто здрібних третєрядних справ, розпочатих давно, незакінчених та таких, які, мабуть, і не будуть ніколи закінчені. А справи ті принципово часом дуже важливі, як, наприклад, справа війни між Болівією та Парагваєм. Скільки разів вона вже розважалася в Женеві! Явна річ, вона колись скінчиться, бо війни не бувають віковичні, але Ліга Націй, як здається, так і зостанеться в стороні від того кінця. А в тім, попередження війн, їх негайне припинення, коли вони вибухли, неначеб-то являється основним завданням Ліги, згідно з її статутом і з думкою тих світових політиків, що її заклали.

Друга справа, що тако-ж стоїть на порядку денному в Женеві — питання Саарського плебісциту, що має відбутися весною в р. 1935. Справа так само принципово дуже важлива, бо, з одного боку, зв'язана вона з виконанням Версальського мирового договору, сторожем над яким поставлена Ліга Націй, а з другого, — стоїть вона як камінь перепони на дорозі злагодження франко-германських взаємовідносин. Як відомо, плебісцит той має вирішити долю малого простору, але дуже багатого, промислового й індустріального германського сектора над Рейном (вугіль, залізна руда то-що). Зараз Саарська область знаходиться офіційно під мандатом Ліги Націй, фактично в руках французів. Населенню на плебісцит має бути поставлено три питання: 1. чи хоче воно й на майбутнє зоставитися в такому стані, як воно єсть? 2. чи хоче воно приєднатися назавжди до Франції? і 3. чи хоче воно повернутися до Германії? Ще рік тому назад з цих трьох питань два здавалися цілком зайвими, бо не було жадних сумнівів, що населення проголосує за Германію, своєю національною і політичною батьківщиною. З приходом в Германії до влади гакенрейцерів, у де-кого з'явилися непевні надії, що саарські люде голосуватимуть за Лігу Націй, а то і впрост за Францію. Надії, мабуть такі, неоправдані, бо Гітлер Гітлером, а батьківщина — батьківщиною, та й серед саарців більшість чи не належить, так само як і в Германії, гітлерівцям.

Але це викаже майбутність. На сьогодні-ж Ліга Націй має приправити той плебісцит і технічно його організувати. Щоб те приправлення не мало характеру одностороннього, в Женеві вирішено було просити Германію вислати до відповідної комісії свого представника для участі в праці по підготованню плебісциту. Однак Германія, яка з Ліги Націй, як відомо, виступила, а Версальський договір взагалі вважає диктатом, тобто насильничим одностороннім актом, вислати представника одмовилася, бо гадає, що Саарщина має бути без жадного плебісциту і негайно повернена до Німеччини. Так стоїть справа з Саарським питанням. Підготування жєневські безперечно йтимуть своїм шляхом, не зважаючи на відсутність германського представника, і будуть вони з боку технічного зроблені напевно бездоганно. Але чи будуть вони прикладені до діла, чи відбудеться взагалі той плебісцит, як і при яких умовах, зараз про це ніхто й нічого точного сказати не зможе.

Аналогічно з Саарським питанням випадають тепер майже всі жєневські справи політичного порядку. Колеса Ліги крутяться не спиняючися, праця йде, йде навіть не зле, але все оте неначе в порожньому просторі відбувається. Комісії працюють. Верховна Рада сходиться, асамблеї збираються; питання дебатуються, рішення приймаються, записуються, оголошуються. Але майже все оте зостається на папері, а міжнародня дійсність йде своєю дорогою.

Значіння Ліги маліє й знижується, чинність її сходить на манівці. Процес цей зачався не сьогодні і не вчора. Ознаки його можна було за-примітити вже давно, майже з самих початків існування міжнародньої установи. Бо-ж в самій основі Ліги, в її статуті був дефект, що не міг не дати з часом дуже негативних наслідків. Дефект — той, що Ліга мала колосальні, світові, так мовити, права і обов'язки, а не мала в своїх руках жадної реальної сили, аби ті права свої охоронити, обов'язки виконувати. Цю хибу зараз-же було зауважено дуже впливовими членами Ліги.

У Женеві тому майже десять літ назад повстав був уже проєкт, щоб великі держави передали до рук Ліги значні військові сили, які б могли забезпечити її міжнародній авторитет, дати їй реальну можливість стати фактичним, не лише паперовим чинником світової політики. Але той проєкт, що викликав був у Женеві стільки ентузіазму, запав і заникнув, бо хоч Франція готова була поставити до послуг Ліги свою сухопутну могутню армію, зате Англія, яка являється те-ж свого роду Лігою Націй, поступитися своєю, так само могутньою, флотою на користь женеvської Ліги одмовилася.

Доки в Лізі Націй вели провід держави колишньої Антанти, а переможені голосу майже не мали, все йшло ніби гаразд. Але коли ці останні набрали трохи сили, коли сама Антанта розпалася, все пішло шкереберть. Перше, рідше слабість Ліги виявилася іскраво й наочно в справі Японії. У конфлікті японо-китайському, як відомо, Ліга стала цілковито її без оговорок по боці Китаю. На ваги цього конфлікту Ліга кинула цілий свій авторитет, пустивши в хід увесь женеvський апарат комісії, резолюції, Верховної Ради, асамблеї. Але, тепер уже це видно всім, апарат той був словесний і паперовий, не спертий на якомусь реальному ґрунті. Японія в одповідь всього лише виийшла з складу Ліги і зразу-ж всі лігові комісії припинили фактично свою чинність, резолюції призабулися, а справи Далекого Сходу Азії йдуть з того часу так, як того хоче Японія, як то дозволяють їй тамашні реальні відношення політичних сил.

Те саме повторилося минулого року з Германією. На розбройній конференції в Женеві німецька делеґація, що добивалася рівних прав на озброєння, була, так мовити, оточена з усіх боків, безсила й ізольована до краю. Здавалося, їй нічого не зоставалося, як капітулювати перед женеvськими настроями і резолюціями і прийняти за своє те, що їй навидалося з-зовні. Натомість німці покинули Женеву, виийшли з конференції та з Ліги, і всі оті попередні рішення і резолюції пішли порохом і димом, а нові пересправи зачинаються безпосереднє між заінтересованими державами з того місця і з тих точок, які саме на конференції німці боронили, як свої.

Слабість Ліги Націй зайшла так далеко, що в європейській пресі заговорили були вже про її смерть. Такий фатальний кінець бажаний не всім, тому стали підшукувати ліків. Перший проєкт лікування прийшов з несподіваної сторони. З італійської ініціативи заговорили були про реформу женеvської установи. Ліга начеб-то мала бути перетвореною в свого роду двохпалатовий міжнародній парламент. У нижчій палаті, що складався б з представників усіх держав, великих, менших і зовсім малих, справи розважалися б і дискутувалися б, а у верхній, де засідали б репрезентанти всього якихось чотирьох-п'яти великих держав, усе оте уже фактично вирішувалося б і було б обов'язковим для всіх. Проєкт той не довго втримався на поверхні політичної опінії. Проти нього рішуче повсталала, так мовити, демократія Ліги, тоб-то менші й малі держави, які тим проєктом позбавлялися набутих ними в Лізі формальних рівних прав з великими державами.

На місце італійського проєкту у Женеві став проєкт, авторами якого європейська преса називає французів. Лігу, мовляв, треба не реформувати, а поповнити тими державами, які досі стояли по-за Женевою. Таких держав є кілька, а серед них в першу чергу до Ліги має бути закликааний ССРСР, ця, так мовити, могутня держава з 160-мільйоновим населенням. Коли б це сталося, досягнуто було б, ніби, багато цілей одразу. Большевиків остаточно було б одірвано од німецьких впливів, Комінтерн припинив би в європейських державах та в їх колоніях деструктивну роботу, а сам ССРСР цілою своєю силою став би на сторожі європейського миру й сучасної політичної рівноваги, утверджені капіталістичними державами.

Нам, українцям, нема чого довго пояснювати, наскільки це утопічний план, наскільки до того ця утопія ще й небезпечна як раз для тих, хто нею захоплюється. Бо-ж пустити большевиків до Ліги, це те саме,

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції

— Свято 22 січня в Парижі. Українська Громада в Парижі влаштувала в суботу 20 січня с. р. в редакції «Тризуба» з нагоди національного свята академію, на якій з спогадами інтересними визвольної боротьби з 1918 року виступив голова Генеральної Ради п. М. Шумицький, та цікаве, живе слово про значіння свята 22 січня сказав п. Косенко.

Хор В-го Т-ва під кер. М. Ковальського проспівав національні гімн і «Журавлі».

На академії було переведено збірку на будову власного дому для Музею Визвольної Боротьби України в Празі.

В неділю 21 січня в Українській Православній Церкві в Париж після служби Божої з нагоди свята 22 січня відбувся урочистий молебен.

П.-о. І. Бриндзан сказав надзвичайної сили гірке, але правдиве слово, яке глибоко зворушило присутніх.

— З життя Української Бібліотеки і м. С. Петлюри в Парижі. За місяць грудень м. р. Бібліотека дістала пожертви від таких осіб: п. А. Вітошинського з Відня — 20 фр., через Укр. Центр. Комітет у Польщі від його відділів: в Озерах — 9.60 злот., в Білостоці — 14.32 зл., в Плотичному — 15.38 зл., та зібрані Управою УЦК — 10.70 зл., разом 142.50 фр. Від пп. В. Солоняря — 25 фр., п.-о. Бриндзана — 20 фр., С. Нечая — 15, І. Рудичева — 10, проф. А. Яковлева — 20 кч., Петруса Забіли з Істанбулу — 10 фр., Ів. Гораїна — 10 фр., п. З. Різникова з Понде-Шерьюї — збірка на лист ч.

618 — 20 фр., Громади в Шато-де-ля-Форе — 25 фр. — замість новорічних та різдвяних поздоровлень.

За той же час одержано книги та інші друки від: Ред. «Тризуба» — 8 світлин, п. Л. Янушевича з Праги — 4 світлини, проф. О. Лотоцького (через кн. Токаржевського) — 21 кн., п. Л. Янушевича — 10 портретів, 27 листівок та 3 малих друки, Укр. Педагогічного Інституту в Празі — 1 кн., п. Я. Олексіюка з Брюсселю — 2 світлини, В-ва «Українська Бібліотека» із Львова — 1 кн., Українського Наукового Інституту в Варшаві — 4 книги та від М. Забіли з Істанбулу — 10 чисел різних совітських газет.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки складає свою щирю й глибоку подяку.

— З життя Т-ва б. Воєків Армії УНР у Франції. Шалетська філія Т-ва 9 грудня м. р. влаштувала свято «Зимового Походу». Відкрив свято голова філії полк. Татаруля промовою, після якої голова Т-ва ген. Удовиченко зробив доклад на тему «Армія УНР в 1920 році».

Закінчилося свято виступом української балетної школи в Шалеті панства Заваришинних. Учні школи виконали ряд чудових номерів, особливо-ж належить відмітити окремі танці в артистичному виконанні пані й пана Заваришинних.

Після скінчення програму свята відбулася вечірка. На другий день члени Т-ва влаштували спільний обід.

Кнютанж. 24 грудня м. р. ген. Удовиченко зачитав свій доклад на тему «Армія УНР в 1920 р.» і в кнютанжській філії. Після докляду відбулася спільна кутя.

О д е н - л е - Т і ш . 27 груд-

ня м. р. відбувся доклад ген. Удовиченка, на якому були присутні тако-ж і не-члени філії.

— Нова українська організація. В Монсоле-Мін (Сона і Жуара) 14 січня с. р. відбулися збори української колонії, на яких засновано нову Громаду. Складається ця Громада в більшості з заробітчан. Мета організації — культурно-просвітня праця.

— У козаків-українців. Ініціативна група козаків-українців зібралася 11 січня с. р. в Шато Турнас (Ар'єж) під головуванням осаула Курила для обміркування питання заснування при тулузькій станиці «вільних козаків» Української Громади ім. гетьм. Ів. Мазепи.

Вирішено скликати з цією ціллю загальні збори козаків-українців в Тулузі на 1 квітня с. р.. Всіх, хто хотів би взяти участь в цих зборах проситься подати свої адреси осаулові Курилу: M. J. Kourillo, 11, rue Strasbourg, Toulouse (H. Gar.)

— В Омекурі. 13 січня с. р. відбувся похорон громадянина А. Прилуцького. Службу правив п.-о. І. Бриндзан. За свого побуту в Омекурі п.-о. Бриндзан виконав ще кілька треб.

Омекурська колонія просить періодично влаштовувати служби Божі.

— Український хор у Греноблі зробив минулої осені кілька концертів. Співали незле, але збору доброго не зробили. Про виступи українського хору вмістив був замітку Le Petit Dauphinois.

У Польщі

— Шестий з'їзд Спілки Інженерів і Техніків Українців-Емігрантів у Польщі. 7 січня с. р. під головуванням п. інж. Я. Танцюри відбувся у Варшаві шестий з'їзд Спілки Інженерів і Техніків Українців-Емігрантів у Польщі.

Перед приступленням до порядку денного з'їзду присутні вставанням ушанували пам'ять

члена Спілки інж. полк. Бокитька, що недавно помер у Каліші.

На з'їзд завітали — директор Українського Наукового Інституту у Варшаві п. проф. О. Лотоцький, а потім п. ген. В. Сальський, яких збори зустріли оплесками.

Після затвердження протоколу попереднього з'їзду Спілки, з'їзд затвердив прийняття нових членів до складу Спілки та вислухав справоздання Головної Управи Спілки.

П. ген. В. Сальський звернувся до з'їзду з короткою промовою, в якій накреслив сучасне становище на Україні та закликав членів Спілки бадьоро перетримувати тяжкі часи перебування на еміграції та бути готовими до виконання тих завдань, які на них незабаром може покласти батьківщина.

Далі зачитано було привітання з'їздові від Союзу Організацій Інженерів-Українців на Еміграції та від Т-ва Прихильників Української Господарської Академії. З'їзд з свого боку ухвалив вислати привітання до Пана Головного Отамана Андрія Лівиського та до п. Голови Ради Міністрів В. Прокоповича.

Справоздання Головної Управи Спілки було розпочато звітом голови Головної Управи Спілки д-ра А. Лукашевича, в якому докладчик торкнувся загальної характеристики праці Спілки в минулому році. Детальне справоздання про фінансовий стан Спілки зложив заступник голови Головної Управи інж. Є. Гловінський. Інж. Д. Клекоцький зложив звіт з діяльності Бюро Праці при Спілці, інж. В. Соколовський поінформував про працю пресового реферату, а інж. Л. Панащенко — про діяльність секретаріату.

Із звітів видно, що на день з'їзду Спілка мала в своєму складі 149 членів, з яких 48 — в окремих її філіях. Вражас боляче велика кількість безробітних членів Спілки, яка доходить до 40 відсотків її складу.

Тяжке матеріальне становище членів Спілки відбилосся і на фінансовому становищі Спілки, яке

значно погіршилося в минулому році.

Спілка належно виконувала в минулому році завдання, які на неї накладає статут і які диктувалися вимогами життя.

Після заслухання акту Ревізійної Комісії, з'їзд висловив старій Головні Управі Спілки подяку за працю та обрав нову Головну Управу в складі : д-р А. Лукашевич — голова, та інж. інж. С. Гловинський, Л. Панасенко, В. Соколовський, Д. Клеюцький — члени. Заступниками до Управи ввійшли інж. інж. Чубенко та Величко.

До Ревізійної Комісії обрано інж. інж. Я. Танцюру та П. Сікору, а до Товариського Суду — інж. інж. Прохорова, Кмету та Івановича.

У вільних внесках було порушено низку питань організаційного характеру.

І. Липовецький.

— **З життя Союзу Українок-Емігранток у Польщі.** Сезон цього року відкрився в Союзі ширшими сходами членів у вересні місяці. На цих сходах не виголошувалося реферату, бо присутні мусли обговорити справу організації дитячого клубу. Вирішено було такий сталий дитячий осередок організувати. Заслухано потім було інформації про поїздки заходами Союзу в порозумінні з п. д-ром Шкуратором 8 дітей на літні вакації до Галичини до Перемішля.

Відкриття дитячого клубу відбулося 5 листопада м. р. в Українському Клубі у Варшаві. Зібрання дітей в цьому клубі тимчасом мають відбуватися що-два тижні — в неділю від 5 до 7 год. З часом зібрання проскується відбувати що-тижня.

На ці зібрання приходять понад 15 дітей. Програма сходить складається з забав, пісень і танців. Кілька пань погодилися оповідати байки. Діти ширю бавляться, сумлівно вчать ся співати й танцювати і з захопленням слухають байки.

Головний контингент дітей, що відвідують клуб, походить з мі-

шаних родин і багато з них не зміють говорити по українськи. Для них відвідування клубу, де вони вчать ся української мови, буде мати особливе значіння. Діти вчать ся української мови й пісень під провадом досвідчених учительок. В перерві діти дістають підвечірок. Крім членів Союзу активно працює в дитячому клубі п. Ольга Стефанівна, що провадить гри й співи.

— 8, 9 й 10 грудня м. р. спільно з гуртком українських малярів «Спокій» в помешканні УМСА влаштував Союз виставку українських вишивок. Ця перша спроба вказує, що маємо підстави для дальших кроків в напрямі пропагування українських мистецьких праць.

— 17 грудня відбулася академія пам'яті Лесі Українки. Реферат виголосила п. Холодна, жіночий хор під орудою п. Стефанівни заспівав кілька пісень на слова Л. Українки, пп. Поповичева і Стефанівна декламували, а п. Дяченкова грала на фортепіані.

— 7 січня с. р. Союз улаштував для дітей емігрантів традиційну ялинку. Щорічно дітей прибуває. Всім їм роздаються подарунки і влаштовується для них підвечірок. Як завжди, Дід-Мороз, в особі п. Косоноцького, ошасливив малу публіку своєю появою і всіх обдарував солодощами. Жіночий хор заспівав колядки і почалися забави під доглядом членів Союзу.

О год. 10 почалася вечірка для дорослих, яка затяглася до ранку.

Ялинка Союзу Українок-Емігранток не є святом лише для дітей. Це свято, на яке збираються українські емігранти з цілої Варшави з родинами, і на яке вони нетерпляче очікують.

В Чехословаччині.

— **Український Дім у Празі.** Музей Визвольної Боротьби України одержав з Буковини в грудні м. р. 165 по-жертв (5952 л.), зібраних на підписні листи Музею українським студентством на Буковині.

Збірку організував голова Союзу Українських Студентських Організацій (СУСОР) п. Ом. Попович, а перевели її призначені збірщики з студ. товариств «Українське козацтво «Запорозжжя» та «Укр. акад. козацтво «Чорноморе». Разом із тим з адміністрації часопису Ч а с у Чернівцях одержано ще 8 пожертв (780 л.), що надійшли окремо.

Об'єднання Українських Організацій в Америці, Нью Йорк, надіслало 50 доларів, «бажаючи якнайкращих успіхів у тім великім ділі». Об'єднання внесено в списки Добродіїв Музею ВБУ.

В Канаді відбулася нарада представників українських товариств в Едмонтоні, провінція Альберта, і організовано там ініціативний комітет, що займеться збірковою акцією на будову Українського Дому в Празі. Цей комітет має подбати про зорганізування збіркових комітетів в окремих організаціях. Голова комітету др. П. І. Лазарович, що недавно сам перебував у Празі на студіях українознавства. Секретар п. Іван Ісаїв. Цей комітет має на увазі провінцію Альберта.

Українська Громада в Римі асигнувала на Український Дім у Празі 300 лір, як вкладку Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України (дол. 25) і окремо перевела збірку серед українців у Римі (81 ліра).

Співробітники Укр. Пресового Бюра в Берліні надіслали кч. 160. Значне число пожертв надходить і далі від українців у Чехословаччині, зокрема з Закарпаття. Відділ Українського Всепрофесійного Робітничого Союзу в Терезині зібрав серед своїх членів кч. 250, як пожертву фундатора Українського Дому (дол. 10). Заробітчани з Закарпаття, що працюють в копальнях у Бельгії, збрали кч. 50.

Повний список усіх жертвodawців містить нове число Вістей Музею Визвольної Боротьби України, що вийшло з нагоди дня 22 січня.

— Ч и н н і с ь Е к о н о м и ч н о - К о о п е р а т и в н о г о

В і д д і л у У Т Г І. На Економично-Кооперативному відділі Українського Технічно - Господарського Інституту позаочного навчання при Укр. Господ. Академії в Подєбрадах надруковано і розсилається студентам лекції з таких курсів: 1) М. Добриловський — Політична економія (вийшло 30 лекцій), 2) проф. Л. Бич — Загальна наука права (вийшло 6 лекцій), 3) проф. Б. Мартос — Теорія кооперації (18 лекцій), 4) доп. Л. Шрамченко — Основи теорії статистики (18 лекцій), 5) лект. К. Безкровний — Торговельне рахівництво (22 лекції), 6) доц. Я. Моралевич — Комерційна арифметика (15 лекцій), 7) доц. П. Вуків — Англійська мова (вийшло 36 лекцій), 8) лект. М. Славінська — французька мова (вийшло 36 лекцій), 9) лект. О. Безпалко — Німецька мова (вийшло 32 лекції), 10) проф. В. Садовський — Світове господарство (вийшло 16 лекцій), 11) Товарознавство (вийшло 26 лекцій), 12) проф. А. Яковлів — Цивільне право (вийшло 18 лекцій), 13) проф. В. Старосольський — Політичне право (вийшло 7 лекцій), 14) проф. С. Бородаєвський — Історія кооперації (12 лекцій), 15) проф. С. Гольдельман — Економія промисловости (вийшло 3 лекції), 16) лект. Р. Димінський — Торговельна кореспонденція (вийшло 6 лекцій). Навчання на Відділі провадиться вже на трьох семестрах. Підручники з предметів, що входять в програму навчання дальших семестрів, приправляються до друку, і таким чином протягом цілого курсу буде видано повний комплект підручників для високої економічно-кооперативної школи. Прийняття студентів продовжується. За докладними проспектами звертатися на адресу: Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut, P o d é b r a d y, Tchecoslovaquie.

— Ч и н н і с ь п о з а о ч н и х к у р с і в У к р а ї н о з н а в с т в а в П о д є б р а д а х. При Економічно-Кооперативному відділі розпочаті три-семестрові курси українознавства. Вже розсилаються студентам лек-

ції з таких предметів: проф. М. Славінський — Історія України (вийшло 6 лекцій), доц. М. Дольницький — Фізична географія України (вийшло 7 лекцій); в ближчому часі будуть розсилатися лекції з обширного збірного курсу «Українська Культура». Цей курс виходить за редакцією проф. Д. Антоновича і складається з 25 лекцій, написаних дев'ятьма видатнішими знавцями поодиноких галузей українських культурних надбань. До повного циклу цих курсів увійдуть, крім зазначених, ще такі курси: Українська мова, Економічна географія України, Історія української літератури, Історія українського громадського руху в XIX ст., Націологія. За докладними проспектами звертатися на адресу: Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut, P o d é b r a d y. T s h é c o s l o v a q u i e .

В Болгарії

— Свято «359» в Пловдиві. 31 грудня м. р. стараннями Управи Української Громади в Пловдиві українська еміграція обходила 12-ту річницю лицарської смерті 359 героїв-мучеників, розстріляних більшовиками в Базарі.

О год. 11,50 в місцевій православної церкви «Освободителів Болгарії», в присутності чисельного українського громадянства відслужено було панахиду за спокій душі бл. п. Симона та 359 мучеників Базару, що життя своє віддали за батьківщину. Під час служби прегарно співав по українськи добре вишколений хор п. ген. Лобова.

По обіді, о год. 3 в салі Української Громади відбулася жалібна академія, яку короткою промовою відкрив голова Громади п. хор. Ю. Андрієвський. Потім представник Союзу Українських Організацій в Болгарії та Української Громади в Софії сотн. Малинівський виголосив змістовний реферат про значіння Друго-

го Зимового Походу, а п. О. Пикадо зачитав реферат про Листопадові дні. По цих двох рефератах п. К. Лойко продекламував «Кому повім печаль мою» О. Олеся.

Другу частину академії зайняв реферат п. Малинівського — «Як білі й червоні москвини використовують «прометеївські» народи», та співи хору.

В академії взяло участь чисельне громадянство — з України й кубанці з пом. отамана п. Кравченком на чолі.

На закінчення академії присутні в піднесеному настрої заспівали український і кубанський гімни.

Лист до редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Ласкаво просимо не відмовити вмістити на сторінках журналу «Тризуб» наступного нашого одвертого листа до «Українського Слова», що виходить в Парижі:

В ч. 29 вашого журналу «Українське Слово» вміщено було допис п. О. Гд. про приїзд до нас, до Оден-ле-Тішу, 5 листопада с. р. п.-о. І. Бриндзана, генер. секретаря Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції п. Никитюка та генер. секретаря Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції п. Ковальського. Цілий цей допис перейнято неправдою й наклепом, чим автор його образив не тільки наших гостей, що приїхали до нас з Парижа, але й всіх нас, громадян.

Що до промови п. Ковальського, то ми всі дуже добре чули, що він говорив, і тому із здивуванням прочитати в названому числі вашого журналу про те, що п. Ковальський, ніби, говорив про «офіційні» зносини Уряду УНР з Німеччиною та Італією, або про те, що він давав, ніби, «слово чести», що Пєстишев буде забитий. Всі ці «цитати» з промови п. Ковальського є неправдою і відповідальність за них, зрозуміло, падає лише на вас.

Ми, нижчепідписані, категорично спростовуємо всі неправдиві твердження вашого дописувача й просимо вас і на сторінках вашого журналу це наше спростовання умістити.

Чесні українські громадяне вже побачили вашу огидну роботу, знають її ціну і, будьте певні, не піддадуться жадній провокації з вашого боку. Робіть так і далі, на щось гідне і достойне імені ук-

раїнських патріотів ви не здібні.

Оден-ле-Тін

21 січня 1934 р.

А. Білєбровець, М. Винницький, Б. Винницький, Б. Скуратов, Ф. Костишко, П. Сушко, Власенко, П. Шербак, З. Поштаренко, Гахович, Семеновко, Коломієць, Суський, І. Софроненко, Никитин, Житній, Шмундій, Мельник.

Зміст.

Париж, неділя, 28 січня 1934 року — ст. 1. Н. Козицька. До історії пласту на Україні. — ст. 2. В. С. З життя й політики — ст. 4. O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 7. Хроніка. З життя української еміграції: у Франції — ст. 11. У Польщі — ст. 12. В Чехословаччині — ст. 13. В Болгарії — ст. 15.

Від адміністрації «Тризуба»

П. н. передплатники, що внесли передплату на «Тризуб» за першу половину 1934 р. до 31 грудня 1933 р., повідомляються, що всім їм розіслано повідомлення, про NoNo квитків Французької Національної Лотереї, в яких їм належить одна десята частина.

«Український Тиждень»

єдиний неполітичний тижневик, що докладно інформує про життя української еміграції в Чехословаччині та про найбільші події з українського життя взагалі.

Передплата: в ЧСР — річно кч. 48, піврічно кч. 24, місячно кч. 4. За кордон — річно кч. 72, піврічно кч. 36.

Адреса редакції й адміністрації: «Ukrainskyj Tyzden», Londynska, 76, Praha XII, Tschecoslovaquie.

НАЦІОНАЛЬНУ ЄДНІСТЬ І ДЕРЖАВНУ ІДЕЮ НАЙКРАЩЕ
ПРОПАГУЄ

Другий Річник Українського Економічного Бюро

інформатор з календарем на 1934 рік

Зміст: Україна в числах, Народне Господарство, Поназчик української культури, Адреси українських установ у цілм світі.

Книжка кешенкового формату має 208 сторін друку та український і англійський текст.

Ціна тільки фр. фр. 5. Набути можна в редакції «Тризуба», 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.
